30 LET DOLENJSKEGA GEODETSKEGA DRUŠTVA 1977–2007

Brane Kovač

Dolenjsko geodetsko društvo (DGD) je bilo ustanovljeno v davnem letu 1977. V letošnjem letu torej praznuje 30. obletnico. Seveda je društvo ob okroglem jubileju pripravilo rojstnodnevno svečanost. Ta svečani dogodek je potekal 6. grudna 2007 na gradu Bogenšperg pri Litiji, ki se nahaja na območju delovanja Dolenjskega geodetskega društva. Istočasno smo proslavili 20. obletnico geodetske zbirke na tem gradu, ki jo je v upravljanje slavnostno prevzel Tehnični muzej. Ob vsem prelitem šampanjcu je društvo predstavilo še brošuro, ki jo je posvetilo minulim tridesetim letom. Naslov izdane brošure je nadvse izzivalen:

Ali ima ta, že 30 let stara barska deklina, imenovana Dolenjsko geodetsko društvo, sploh še kaj čarov za pokazati?

Ali bi bil morebiti čas, da jo končno upokojimo?!

Iz kratkega pregleda vsebine je razvidno, da smo si ustvarjalci pravzaprav zastavili nemogočo nalogo. Kako poustvariti in širši javnosti prikazati, kaj vse se je zgodilo v teh treh desetletjih z obravnavano barsko deklino? Avtor, dr. Milan Naprudnik, je v članku *30 let delovanja Dolenjskega geodetskega društva* osvetlil, kaj vse se je dogajalo z društvom v širšem sklopu društvenega delovanja geodetov, od začetka prejšnjega stoletja pa do danes! Redakcijski odbor za pripravo obletnice in množica drugih članov društva so poskušali vsa ključna dejstva in dogodke prikazati faktografsko,

v kronologiji društva. To je uspelo le delno! Ugotovili smo, da smo ustvarili zgolj torzo* kronologije in posledično torzo brošure. Toda, da bi bil ta torzo čim bolj celovit in kotaleč, smo skušali odgovoriti še na nekaj dodatnih vprašanj: *Ali je Dolenjsko geodetsko društvo, tako kot nekdaj sindikati, za svoje člane nabavljalo zgolj jabolka s popustom? Ali je krivo za bolj revolucionarne zadeve? Ali je svojim članom, prijetno s koristnim in neformalno, poglabljalo njihovo vedenje, medsebojne odnose in bivanje?* Vse to naj bi nepričakovano razkrila imenska anketa, ki smo jo izvedli med svojimi člani. V kolikšni meri je avtorjem uspelo odgovoriti na množico zastavljenih vprašanj, se boste seveda morali prepričati z branjem torza brošure. Torzo brošure in torzo barske dekline lahko vsaj delno okusite s pogledom na priloženo sliko naslovnice.

Novo mesto, novembra 2007

* *»Nepopolno ohranjena ali nedokončana podoba telesa. Preneseno: nedokončano (slovstveno ali umetniško) delo!«* (Leksikon Cankarjeve založbe)

mag. Brane Kovač
Dolenjsko geodetsko društvo

Zveza geodetov Slovenije
LJUBLJANSKO GEODETSKO DRUŠTVO

TRIGLAV 2007

3. TRADICIONALNI POHOD GEODETOV NA TRIGLAV

Ferid Daca

Prvi jesenski vikend v letu 2007 se je 29 članov Ljubljanskega geodetskega društva odpravilo na Triglav, in to 20 let po tem, ko so ga geodeti družno osvojili prvič. Resda ekipa ni bila povsem ista, je pa bilo med nami nekaj geodetov, ki so bili že na prvem pohodu leta 1987 (takrat več kot 70 udeležencev) in na drugem leta 1997.

Vrh smo naskakovali iz treh dolin, Vrat, Kota in Krme. Geodetski inštitut Slovenije je poskrbel, da je vsak udeleženec prejel planinsko karto, podjetje Geograd, d.o.o., pa je poskrbelo za enotne majice. Vse ekipe smo se po napornem vzponu sestale na Kredarici in drug drugemu pripovedovale dogodke, ki smo jih doživele na poti. Eni so srečali skupino zagorelih Italijanov, drugi so usmerili izgubljene Madžare, tretji pa so v steni obšli skupino prestrašenih, a prelestnih Čehinj. Ko so se medsebojno uzrli, so Čehinje pograbile vsaka za svoj klin in jeklenico in v en glas dejale: »I stay, you go!«

Na Kredarici smo si opomogli in zaslužili drugi najboljši slovenski ričet. Sledila je razporeditev na skupnih ležiščih, kjer ni manjkalo smeha in dobre volje, kljub neprijaznosti oskrbnika, tudi potem, ko je že ugasnila luč. Škoda, da Geodetski inštitut Slovenije v planinsko karto ni vrisal tudi poti do skupnih ležišč v Triglavskem domu na Kredarici, saj so nekateri naši člani svoje postelje iskali v temi in vztrajno budili ostale, naj jim odstopijo svojo posteljo.

Nebo brez oblakov je že nakazovalo na krasno jutro, ko smo se zgodaj odpravili na vrh Triglava. Vzpon je potekal brez težav in kmalu je sledilo skupno slikanje na koti 2863,94 m. Vsi, ki so prvič osvojili najvišji slovenski vrh, so začutili moč Heleninega zamaha z vrvjo.

Pri spustu v dolino smo ubrali četrto smer, in sicer na Pokljuko. Kolona se je raztegnila in vsak je ubral svoj tempo. Nahrbtniki so postajali vse lažji, noge pa vse težje. V družbi svizcev, prepevajoč ali pa v gorskem miru, smo vsi zdravi in celi prispeli do Pokljuke, kjer nas je čakal avtobus. Prijetno dvodnevno druženje smo zaključili v gostilni v Lescah, kjer smo si po obilni večerji privoščili kar

Razgibavanje na vrhu Triglava.

Obvezni del programa ...

Pogled na Naceta mimo Vodnikove koče, na Triglav

Del skupine na vrhu.

Obe torti za oba jubileja.

Glej Triglav ...

dve torti. Eno za dvajseto obletnico prvega organiziranega društvenega vzpona na Triglav in drugo za Pavletovih 70 let.

Polni spominov in torte smo družno sklenili, da obdobje osvajanja Triglava skrajšamo na pet let. Nasvidenje torej, do leta 2012.

Ferid Daca,
Ljubljansko geodetsko društvo
Fotografije:
Miha Muck, Ljubljansko geodetsko društvo

3. KOŠARKARSKI TURNIR GEODETOV SLOVENIJE – RADOVLJICA 2007

Lojze Ravnihar

V soboto, 24. novembra 2007, so se ob določeni uri (8.00–9.30), na osnovno šolo Antona Tomaža Linharta v Radovljici zgrinjale košarkarske ekipe iz cele Slovenije. Sodniška piščal se je v obeh telovadnicah oglasila točno ob 9.00. Začel se je 3. košarkarski turnir v Radovljici. Prvič pa se je ob splošnem navdušenju in veselju zgodil tudi odbojkarski turnir za dekleta.

Ekipe so bile razdeljene v dve skupini. V skupini A (velika dvorana) so nastopile ekipe:

Geograd, Študenti, SVS, LGD-2, (4 x 4 minute), v skupini B (mala dvorana) pa: LGD-1, DGG, DGD, CGD (4 x 4 minute). V vsaki dvorani se je odigralo šest tekem.

Prisotnih je bilo osem ekip, skupaj 70 geodetov, in dve ekipi odbojkaric (14 geodetinj). Igralo se je po pravilih KZS s štirimi sodniki in zapisniško klopjo po sistemu vsak z vsakim, zmagovalec iz centralne telovadnice z drugo uvrščenim iz druge telovadnice in obratno. Finale pa zmagovalca za 1. in 2. mesto, poraženca pa za 3. in 4. mesto. Finale se je igralo 4 x 7 minut. Vsi podatki – rezultati so se sproti zapisovali v računalnik in objavljali. Odbojkarice so odigrale tri nize in zmagovalke prvega turnirja so bile članice LGD. Odbojka se je prav tako igrala po pravilih OZS, sodil je upokojeni profesionalni sodnik.

Pohvale gredo tokrat dekletom, ki so se odzvale vabilu in popestrile naše delovanje, predvsem pa popestrile naša druženja. Dobrodošle.

Napeti boji, zagrizenost, nesebičnost in velika mera »fair playja« so bili stalnica vseh tekem, kar so nam priznali tudi sodniki, ki imajo s takimi turnirji veliko izkušenj. Po končanem tekmovanju smo odšli v gostilno Kašar v Žirovnici, kjer smo imeli pozno kosilo in kjer so resnično dobro poskrbeli za že izstradane želodce in žejna grla.

Ob dobrem razpoloženju se je nato pristopilo k razglasitvi rezultatov. Od devetega do četrtega mesta so ekipe dobile mape z vsemi rezultati in sodniškimi zapisniki, za prva tri mesta pa še pokale. Priznanja sta podelila predsednik društva Lojze Ravnihar in Jože Cvenkelj.

Prvo mesto je osvojila ekipa SVS (tretjič zapored), drugo mesto pa so si z neverjetno požrtvovalnostjo in skupinskim duhom prislužili Dolenjci. Bilo jih je le pet, a so odigrali pet tekem. Kljub krčem in veliki utrujenosti so stisnili zobe. Vse čestitke. Tretje mesto je pripadlo ekipi LGD-2. Pokal za »fair play« pa je tokrat pripadel ekipi DGG po izboru vseh ekip in sodniške mize.

1. SKUPINA A
SVS : CELJE

45 : 31

1. SKUPINA B
DOLENJCI : LGD-2

37 : 31

2. SKUPINA B
SVS : DOLENJCI

40 : 33

2. SKUPINA A
CELJE : LGD-2

29 : 38

KOŠARKA

KONČNI VRSTNI RED	EKIPA	MESTO
1	***SVS***	**1**
2	***DGD***	**2**
3	***LGD-2***	**3**
4	***CGD***	**4**
5	***DGG***	**5**
6	***GEOGRAD***	**6**
7	***ŠTUDENTI***	**7**
8	***LGD-1***	**8**

ODBOJKA

KONČNI VRSTNI RED	EKIPA	MESTO
1	***LGD***	**1**
2	***DGG***	**2**

Pokal za prvo mesto v odbojki je prejela ekipa LGD, za drugo pa ekipa DGG.

Podeljene so bile tudi spominske medalje sodnikom in sodniški mizi.

Ob tej priliki bi se vsem sodelujočim ekipam zahvalil za njihovo udeležbo na turnirju in za vse pohvale, ki ste nam jih izrekli. Vse ekipe so zagotovile, da se zopet srečamo drugo leto, na četrtem turnirju v košarki in na drugem odbojkarskem.

Na snidenje prihodnje leto. Športni pozdrav!

Radovljica, sobota, 24.11.2007

Lojze Ravnihar
Predsednik DGG
E-pošta: geo.ravnihar@siol.net

IZLET GEODETOV UPOKOJENCEV 2007

Peter Svetik

Ljubljansko geodetsko društvo (LGD) vsako leto novembra organizira zdaj že tradicionalni izlet geodetov upokojencev, članov društva. Vsako leto se nas zbere okrog 40 in se z avtobusom popeljemo vedno v drugo smer z namenom, da spoznamo nekaj novih zanimivosti in tudi zato, da se družimo, poklepetamo in se sprostimo. Del stroškov (avtobus in glasba) prevzame LGD, del pa udeleženci.

Letos smo se na pot podali v torek, 20. novembra 2007. Obiskali smo kraje, ki so neposredno ali vsaj posredno povezani z geodezijo. Izlet je bil tako pretežno strokovno obarvan. O vseh zanimivostih pa smo bili že ob poti v avtobusu podrobno seznanjeni.

Najprej smo si ogledali Zagorico, majhno vasico, v kateri se je 1754 rodil Jurij Vega. O njegovi neposredni povezavi z geodezijo smo mnogo zvedeli že v avtobusu (njegova zemljemerska dela, učbeniki, logaritmi), podrobneje pa smo se z njegovimi deli seznanili v njegovi spominski sobi. Hiša, v kateri je ta soba, je bila zgrajena po drugi svetovni vojni, saj je tista, v kateri je bil rojen, med vojno pogorela.

Od tam nas je pot ob Savi, o vlogi in pomenu te reke v preteklosti smo precej zvedeli v avtobusu, vodila skozi Vače v Geometrično središče Slovenije – Geoss. Pri zasnovi, vodenju in dopolnjevanju tega domoljubnega projekta smo prav geodeti imeli odločilno vlogo: izdelali smo projekt, določili koordinate in nadmorsko višino središča Slovenije in vse doslej imeli pomembno vlogo pri vzdrževanju in vsebinskem širjenju projekta. Podrobneje smo si ogledali vse sestavine Geossa in se potem v bližnji gostilni osvežili s kavico, mnogi še s sendvičem in sokom.

Na Vačah smo si ogledali cerkev sv. Andreja. Predstavili so nam vse njene znamenitosti: zakristijski zvonec iz leta 1645, znameniti božji grob, darilo iz Moravske Ostrave, zemljo, ki jo je papež Janez Pavel poljubil ob prvem obisku Slovenije, zadnje orgle mojstra Jenka in Metzingerjev križev pot. Predstavili so nam tudi Dom Geoss, hišo, ki je last odbora Geoss in v kateri sta bila rojena Matevž Ravnikar, tržaški škof in reformator slovenskega jezika, ter Anton Lajovic, znan slovenski glasbenik. Za ogled povečane kopije znamenite situle z Vač nam je zmanjkalo časa.

Le spotoma smo v avtobusu spoznali Litijo, rojstni kraj mnogih znanih Slovencev (Luka Svetec, Metod in Rudolf Badjura, Peter Jereb, Mira Pregelj, Nace Simončič, Josip Vandot ...). Med njimi je za geodete najbolj zanimiv Karel Marčič, generalpolkovnik, geodet, ustanovitelj in prvi povojni direktor Vojaškega geografskega inštituta v (VGI) v Beogradu. Spoznali smo se tudi z zgodovino Litije in brodarstvom na reki Savi.

Strokovni del izleta smo zaključili na Valvasorjevem Bogenšperku. Ob strokovnem vodstvu smo si ogledali vse zbirke na gradu. Največ smo se seveda zadržali pri Slovenski geodetski zbirki, ki letos praznuje 20-letnico obstoja. Slavnostna otvoritev je bila 18. septembra 1987. Zbirka je bila lani delno prenovljena, dopolnjena in predvsem modernizirana. Valvasor je prav tako neposredno povezan z geodezijo, predvsem s kartografijo, zato geodetska zbirka po vseh merilih sodi na Bogenšperk. Da je takratna občina Litija ponudila geodetom prostore za to zbirko, se je treba zahvaliti prav domoljubnemu projektu Geoss, ki se je pod skrbnim vodstvom geodetov hitro razvijal in uveljavljal v slovenskem prostoru. Brez Geossa verjetno tudi slovenske geodetske zbirke ne bi bilo. Oba pomembna projekta pa sta bila v osemdesetih letih prejšnjega stoletja uresničena zgolj s prostovoljnim delom peščice zagnancev, ljubiteljev Slovenije in geodezije.

Prijeten in poučen izlet smo zaključili v gostilni Kimovec v Zgornjem Hotiču s poznim kosilom in prijetnim družabnim srečanjem ob glasbi. Ker je bilo vzdušje prijetno in ker smo si imeli marsikaj povedati, smo naše druženje zaključili šele okoli 21. ure.

Peter Svetik
Hudovernikova 2, 1000 Ljubljana

IN MEMORIAM
MIHA BAN

(10. 7. 1948–7. 11. 2007)

Jesen je. Narava dozoreva in je zopet dobila svojo novo obleko. Dolenjski griči in doline so se odeli v pisane barve, listje v gozdovih in vinogradih odpada. Prav na Martinovo soboto smo pospremili k večnemu počitku našega kolega in sodelavca, geodeta Miha Bana, ki je imel tako rad to našo dolenjsko pokrajino, posejano z vinogradniški griči.

Lepi so spomini na leta, ko smo skupaj opravljali geodetske meritve na terenu. To so bili časi, ko smo se učili, izmenjavali izkušnje in se tudi družili. Velikokrat sta nas v dobro voljo spravljala »Mihatova« dobra volja in smeh. Bil je optimist, življenje je jemal z lepše in veselejše plati, vsaj takšnega ga imamo v spominu. Imeli smo občutek, da so šli problemi kar mimo njega, da ni pustil, da bi mu grenili življenje.

Miha je bil geodet vse svoje življenje. Prehodil je pot pripravnika na Občinski geodetski upravi Novo mesto, geometra, študenta ob delu do inženirja – katastralca. Ob reorganizaciji geodetske službe se je odločil za pot geodeta – samostojnega podjetnika. Kljub temu smo se dnevno srečevali, saj je naše delo ostalo povezano. Rad se je vračal na geodetsko upravo in prinašal naročila, vloge, elaborate in vedro razpoloženje.

Na njegovi poti geodeta podjetnika se mu je pred nedavnim pridružil sin, ki bi še vedno potreboval njegove izkušnje in nasvete, a žal življenje teče po svojih tirnicah in nikoli ne vpraša za naše načrte.

Odšel je premlad. Ostala je praznina v naših vrstah, pogrešali ga bomo. Ostala je polna miza nedokončanih elaboratov, ostale so stranke, ki bodo še dolgo spraševale: “Kje bi lahko dobili gospoda Bana?”

Majda Mestrić
Dolenjsko geodetsko društvo

TUNIZIJA – OAZE OB CHOTT EL JÉRID

Olga Kolenc

NAJVEČJE SLANO JEZERO NA SVETU

Pogled na dateljnove palme. Vitke princeske ženskega spola samozavestno kipijo naravnost v nebo in razkazujejo svoje pravkar zoreče plodove. Kot da ni že tako ali tako prevroče. Moške palme rastejo poševno; ko jih gledaš, misliš, da je z njimi nekaj narobe, potem pa izveš, da želijo s svojo držo okoli sebe oploditi vse, kar je dosegljivo. Življenje vedno najde svoj prostor, tudi tam, kjer mislimo, da to sploh ni mogoče. In ustvarja čudeže.

PRVI VTISI

Tunizija niso le neskončno dolge peščene plaže s sodobnimi hotelskimi kompleksi, dobro hrano, animacijami za povprečnega turista, čisto morje in sonce. Tunizija je neizmerna zakladnica različnih kultur, ki jo piše njena 6000-letna zgodovina, z najznamenitejšimi ostanki Kartagine. Začela se je z Berberi, nadaljevala z neustrašnimi Feničani, pa Grki, Rimljani, Barbari, Arabci, Turki in nazadnje, do leta 1956, Francozi. Tunizija, »balkon Evrope«, je po zaslugi pokojnega predsednika Habiba Burgibe najbolj napredna afriška država. Njegove slike še danes visijo povsod, njegova grobnica v Monastirju je vredna ogleda. Doživeti pravo Tunizijo pomeni oditi med ljudi, ki vas sprejmejo odprtih src in z odprtimi rokami. Prvo presenečenje je sledilo že pri večerji – v hotelu naju je s prijateljico Jožico čakala miza, posuta z cvetjem, iz prtička je bil oblikovan pav, ki je sedel na kozarcu ... »Nikoli nas ne boste povsem razumeli,« nama je rekel prijazen fant, domačin. Pridružil se nama je, ko sva se sprehajali po starem dela mesta Sousse, tretjega največjega mesta Tunizije, in s svežimi ribami hranili potepuške mačke. Postal je najin naključni vodič, ki ve tudi stvari, o katerih nikjer ne piše in se o njih ne govori. Mimo mogočnega obzidja iz antike, iz katerega je krasen razgled na celotno mesto, naju je vodil po ozkih uličicah, polnih malih trgovinic, vse do mestnega bordela z velikimi modrimi, zamreženimi okni. Nekaj naključnih moških naju je začudeno gledalo, kaj počneva tam. Po ozkih, umazanih uličicah se širi prav poseben, neopredeljiv vonj; po odpadkih, urinu, po zatohlih trgovinicah. Od časa do časa od nekje sladko zadiši po sveže pečenem biskvitu in povsem prevlada vse neprijetne vonjave. Vedno rada stikam po starih, pozabljenih predelih mest. Pravijo, da ni nevarno, v isti sapi pa naju, dve sami ženski, opozarjajo na previdnost. Na vprašanje, zakaj in kako, ne izveva ničesar.

Na drugi strani ceste je povsem drugačen svet. Visoke sodobne zgradbe, ki ponujajo vse, kar sodobni svet lahko ponudi. Slika bi bila povsem enaka v katerem koli drugem večjem tunizijskem ali evropskem mestu. Tisoč in en obraz kraja, časa in ljudi. Od nas samih je odvisno, kaj znamo in kaj hočemo videti, ko potujemo po svetu.

POTI DO OAZ

Gorati severni del Tunizije, kjer se začenja gorovje Atlas, z najvišjim 1544 m visokim vrhom, kmalu preide v ravnino. Pokrajina drvi mimo nas, zapuščamo glavno mesto Tunis in nič ne izgleda po afriško. Na vse strani so nepregledni nasadi sadja, citrusov in agrumov, vseh vrst zelenjave, vinogradi, oljčni nasadi. Neskončno dolge žive meje iz kaktusov ne služijo le za razmejitev parcel, ampak so tudi hrana za kamele. Poleg tega dajejo zelo sladke plodove – hende. Čudoviti oljčni nasadi, imenovani mahres, dajejo najboljše olivno olje. Po grobih ocenah imajo zasajenih okoli 50 milijonov oljčnih dreves. Prinesli so jih že Feničani in še danes uporabljajo isti način posaditve. Veliko število so jih zasadili v želji, da bi preprečili širitev puščave proti severu. Na Djerbi najdemo 1000 let stara drevesa, najbolje pa drevo rodi, ko je staro 20 let. Država si lasti le 10 % zemlje, vse ostalo je v privatni lasti.

Obalni del tvori 1300 km čudovitih peščenih plaž, kjer, predvsem na severu, kot gobe po dežju rastejo novi hotelski kompleksi. Vse do Gafse – roza mesta, ki je najstarejše rimsko mesto z vojaškim letališčem –, raste evkaliptus. Nato se pokrajina spremeni, prehaja v stepo. Tu je uporabno vse. Iz halfa trave, ki raste tu, pridobivajo celulozo in jo izvažajo v Anglijo. Levo in desno, kamor seže oko, se odpira ena sama ravnina. Samo še mali, trdoživi, na redko posejani grmički kljubujejo podnebju. Pa ovce in koze, ki jih pasejo beduini. Čas se ustavi in z njim nepotrebne misli. Mir, vse je tako daleč, daleč. Poizkusim se poistovetiti s pokrajino in ljudmi, ki živijo tu. Voda je tod neprecenljiva dobrina. Mežerda je edina reka, ki ne presahne. Vodo zbirajo v zbiralnikih in vodnjakih, padavin je letno komaj 250 mm na jugu in 650 mm na severu.

Drvimo mimo mest, za visokimi, starimi obzidji se skriva nam nepoznan način življenja. Kairuan – pomembno islamsko mesto, kjer živi 98 % muslimanov, je tako pomembno, da sedemkratno romanje vanj pomeni isto, kot enkratno romanje v Meko. Enolične fasade hiš ob gradnji popestrijo tako, da iz zidakov sestavljajo različne mozaike. V El Jemu nas preseneti mogočen, simetričen rimski amfiteater, ki je lahko sprejel 30 000 obiskovalcev. Bogati Rimljani so za zabavo prirejali gladiatorske igre. Za vojne ujetnike, gladiatorje, je bilo to edino in poslednje upanje, premagati sestradano zver. Sprehodili smo se po podzemnih hodnikih, kjer so ohranjene kleti s po 16 celicami, v katerih so bile te zveri zaprte. Legenda pravi, da so pri gradnji vlekli material s 30 km oddaljenega mesta po rovih, in to s pomočjo slonov.

Ozkotirna železnica, po kateri drvijo dolgi, črni vagoni, nas malo pred mestom Métlaoui opozori na področje, polno fosfatov. Rudno bogastvo so odkrili v 19. stoletju, na tem predelu so najdeni tudi pračloveški ostanki. Pred naselji nas ob cesti presenetijo viseče glave ubitih živali. Vabijo nas v njihove tradicionalne mesnice, ki nimajo hladilnic. Taka, kot je glava živali, ki visi na dvorišču pred vhodom, tako je meso, ki ga v mesnici prodajajo in vam ga na željo tudi takoj pripravijo. Ob mesnici je privezan še par živih ovac, ki jih čaka enaka usoda. Podobno izgledajo tudi bencinske črpalke; zaradi razlike med ceno alžirskega, libijskega in tunizijskega bencina ga preprodajajo kar v kanticah ob cesti. Postavljene so v obliki piramide, da že od daleč vidite ponudbo.

OAZA DEGACHE

Oaza Degache je popolnoma naravna. Vožnja z avtobusom se je končala, presedli smo na kočije, ki jih vozijo povsem mladi dečki, skoraj še otroci. Za nizkimi pročelji njihovih značilni hiš se naenkrat znajdemo v popolnem zelenju. Visoko zgoraj se samozavestno odpirajo krošnje palm, na katerih pravkar zorijo dateljni. Najbolj pridni imajo v času zorenja dateljnov plodove zaščitene z najlon vrečkami. Te jih varujejo pred morebitnim dežjem, saj bi jih uničila že najmanjša vlaga. Svetlobo, ki prodira skozi veje, zelo inteligentno izkorišča nižje podrastje in drevje. Široki listi banan nudijo pravljično zavetje, grmiči kane so ta čas obloženi s plodovi, ki so podobni zelenim bezgovim jagodam. Če drevo palme zboli, ga morajo uničiti, prav tako vse ostale v njegovi najbližji okolici, sicer je celoten gozd izgubljen.

Poiščemo domorodca, starega 70 let, ki stalno živi tukaj. Domuje kar pod napuščem vodnega zajetja, kuha si na prostem. Prijazno nas je sprejel, z velikim rožnatim cvetom za desnim ušesom. To pomeni, da je prost in da si išče dekle. Droben in žilav nam je takoj demonstriral svojo spretnost, s katero se preživlja. Z zabavnimi gibi in iskrivih oči se je zavihtel na visoko, v nebo segajočo palmo. Na sredini debla je na eni roki in nogi izvedel še par akrobacij. Ob deblu ima nameščeno malo, pleteno košarico, v katero pobira prostovoljne prispevke.

OAZI CHÉBIKA IN TAMERZA

Z džipi smo nadaljevali pot proti oazi Chebika. Že stare kulture so poznale zakonitosti gradnje, ki jih tu narekuje narava. Pa vendar, tu stoji povsem novo naselje, saj je staro naselje nedavno povsem uničila voda. Kvadratne zgradbe iz blata so se raztopile in na srečo jim je priskočila na pomoč država. Na vzpetinici ob vstopu v dno oaze stojijo male trgovinice, kjer imate na voljo

njihove raznovrstne tradicionalne spominke. Po lepo urejeni potki smo prišli do čudovitega smaragdnega jezerca s slapom. Dateljnove palme na gosto poraščajo predel, ki ga napaja izvir. Tukaj prodajajo čudovite naravne kristale, cene so visoke in treba je po tunizijsko barantati. Otovorjena s kamni se zavem, da sem ena izmed mnogih, ki prihajajo iz razvitega sveta, ropajo in odnašajo njihovo bogastvo, pa četudi za denar. Mize se šibijo pod težo kamnitih rož, ki jih je ustvarila narava nedaleč proč od največjega slanega jezera na svetu – Chott El Jérid. Škoda, jaz to vidim drugače.

Pot smo nadaljevali proti naslednji oazi – Tamerzi, ki se nahaja v bližini alžirske meje. Znova nas je presenetil pravljični smaragdni tolmun s slapom, ki pada čez previsne skalne oboke. Na preprosti tržnici dobite vse, predvsem pa so nas presenetili reklamni, zabavni napisi v vseh jezikih, tudi v slovenščini. Kupite lahko tudi kuščarje, želve in podobne živali ali pa jih za plačilo le fotografirate. Vroč metin čaj je bil v visoki vročini pravi balzam za dušo in telo. Visoko zgoraj, sredi kamnite gorske puščave, se je v popoldanskem soncu zelenila še ena oaza.

OAZE NEFTA, TOZEUR IN DOUZ

Z džipi smo nadaljevali pot čez skalna in peščena prostranstva, mimo redkih beduinskih naselbin, proti enemu izmed neštetih slanih jezer. Ravnina pred nami se spet odpre in srebrno zablešči v svetlobi zahajajočega sonca. Jezero, ki je in ki ga hkrati ni, je tu, pod našimi nogami. Džipi, polni turistov, drvijo z veliko hitrostjo, izvajajo akrobacije in dvigajo za seboj velike oblake prahu. Spet se vprašam o smislu takih in drugačnih skomercializiranih safarijev, potrebujem tišino. Mehko se mi udira pod bosimi nogami, ostala bi tu, morda sama, morda s kom od najbližjih. Izza peščene sipine mi pride nasproti v belo rjuho zahomotan beduin, čez roko mi visijo cenene ogrlice. Kupim, eno, dve, tri, pa ne zato, ker bi se mi smilil. On je srečen, njegov obraz žari. Kupim zato, ker ga spoštujem, prav tako ta njegov mističen svet, njegove iskrive oči.

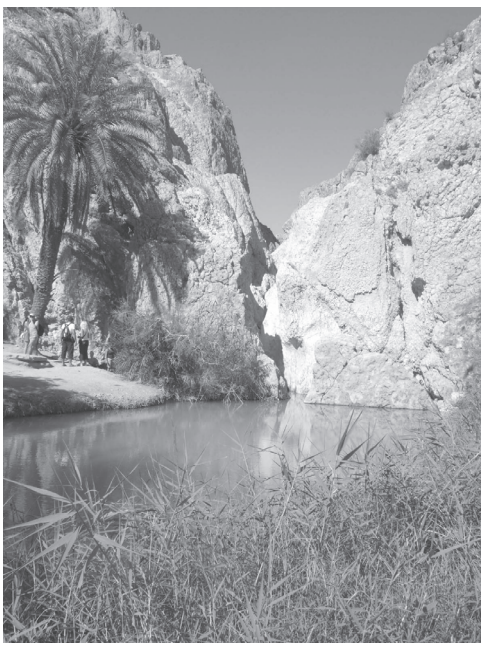

Prečimo jezero in s temo prispemo v Nefto. Presenečeni se nastanimo v, za te kraje, zelo solidnem hotelu in že zelo zgodaj nadaljujemo pot proti Tozeurju. Pri kraju Ouled Maid prečimo največje slano jezero na svetu – Chott El Jérid. Čez izsušeno jezero, ki je proizvod tektonskih premikov v daljni zgodovini, pelje asfaltirana cesta. Ustavimo se ob stojnicah nekje na njegovi sredini, kjer prodajajo sveže dateljne in peščene puščavske rože. Dani se, čakamo na sončni vzhod. Nebo se počasi obarva v raznobarvne odtenke, dani se. Izza neskončno dolge, bele ravne ploskve iznenada pokuka sonce, samo nekaj trenutkov in oranžno rdeča krogla je vidna v celoti. Dan, svetloba, sonce, vse se v trenutku spremeni. Slišijo se

vzdihi, fotoaparati škljocajo. Vse je v trenutku že videno, vse doživeto. Kupi soli me spominjajo na kupe snega, sem in tja se ob robu predre gosta, obarvana zgornja plast slane brozge in že je tu zdravilna kopel za bose noge.

Pot nadaljujemo proti oazi Douz. Kamelji vodiči tu že čakajo na turiste, jih oblečejo v njihove tradicionalne ponjave, povežejo na glavo turbane in jih na kamelah odpeljejo proti puščavi. Douz predstavlja vrata v Saharo, tu se začnejo prave, bele sipine. Pojavijo se konjeniki, ki vabijo prišleke v svoje sedlo, morda le za fotografijo. To pa ni zastonj, to je za te ljudi preživetje. Od nekje se pojavi mladenič s puščavsko lisico na vrvici. Fotografiram jo in mu stisnem v dlan tunizijski dinar. Vesel je, danes bo imel za kruh.

Simpatične bele lisičke z velikimi ušeski pa so poleg kač, škorpijonov in gazel še edine redke divje živali, ki jih ni uspelo iztrebiti Rimljanom. Ti so z množičnim pobijanjem in izvažanjem iztrebili raznolike živalske vrste, ki so nekoč naseljevale afriško celino.

Vožnjo smo nadaljevali z avtobusom proti gorovju in mestu Matmata. Pokrajina se znova povsem spremeni. Belo prepleskani vhodi v zemljanke nam kažejo, kje še vedno živijo Berberi. V zemlji najprej izkopljejo prostor za dvorišče, ki je odprto v nebo, nato pa v mehki kamnini izdolbejo še ostale prostore. Obiskali smo eno izmed družin, ki še vedno živi tradicionalen način življenja. Zemlja je tod povsem izsušena, rahle padavine tovrstne bivanjske prostore utrdijo, večje padavine pa so za tovrstno gradnjo pogubne. Pokrajina malce spominja na površino meseca. V Matmati smo obiskali podzemni hotel. To je bilo prav posebno presenečenje. Prav tako izjemno okusna tradicionalna hrana, kot so polnjene in ocvrte palačinke z rižem in zelenjavo, kuskusom s čičerko ter piščancem v omaki. Sledila je sladica, ki si dejansko zasluži to ime. Njihove sladice so na splošno zelo močne in sladke, največkrat brez testa.

KAMENČKI ZA MOZAIK

Pokrajina in njeni ljudje so nerazdružljiva celota. Opazujem obraze, čutim njihovo skladnost. Zanima me njihov način življenja. Kaj je tisto, kar jih dela srečnejše od nas, ki živimo v stresnem, razvitem svetu. Morda je to le trenutek, ki ga znajo živeti. Brezplačno obiskujejo šole, fakultete. Osnovna šola traja do 12. leta, od 12. leta do 18. leta traja srednješolsko izobraževanje. Punčke nosijo roza uniforme, nato modre, prostih sobot ni. Zaradi tradicionalnih vrednot se zelo zgodaj poročijo, stare 17, 18, 19 let, starost moških je okoli 30 let. Prirejajo razkošne poroke, ki trajajo tri dni in so še vedno največkrat v domeni družin. Nevesta in ženin se pred poroko ne družita, niti slučajno ju ne boste videli skupaj na kavi v lokalu. Družina je še vedno največja vrednota, zato ženske po porodu največkrat ostajajo doma. Njihov porodniški dopust traja le mesec dni, nato imajo 4-urni delavnik do treh mesecev otrokove starosti. Večino stvari pridelajo sami. Luksuza ne poznajo niti bogati; zanje je to na primer dober pralni prašek, njihov je namreč slabe kakovosti, uvožen pa zelo drag. Veliko jim pomeni dober televizor. Dopusta ne poznajo. Bogatejše družine se odpravijo za 3–4 dni na obalo, kjer si postavijo velike šotore – navadno so narejeni kar iz palic in velikih rjuh. S seboj prinesejo glasbila, bobenčke, igrajo in plešejo. Stanovanja v mestih so draga; 450 tunizijskih dinarjev mesečne najemnine za trisobno stanovanje je prav toliko, kot je plača učitelja in uradnika. Povprečna družina ima štiri otroke. Družine si med seboj pomagajo, saj

od države za otroke ne dobivajo socialne pomoči. Zdravila so zelo draga, zaposleni imajo samo osnovno zdravstveno varstvo, ogromno je dela na črno. Imajo obvezno služenje vojske, policija se deli na nacionalno gardo in na tako imenovane »škorpijone«, ki vas kaj hitro ustavijo in oglobijo na cesti.

Povsem drugačen je njihov odnos do umrlih. Če pokojnik umre zjutraj, ga pokopljejo popoldne, če umre popoldne, pa takoj naslednje jutro. Umitega zavijejo v platneno rjuho in položijo v 80 cm globoko jamo, ki jo obložijo s kamenjem. Obred žalovanja traja tri dni, nato pokopališč ne obiskujejo več. Rezervno rjuho vselej nosijo s seboj tudi na dolgih poteh skozi puščavo. Človek lahko iznenada umre, piči ga škorpijon in pot je zanj končana.

Tako izgleda Tunizija v mojih očeh. Morda boste sami videli povsem drugačno.

Ob prihodu na Brnik nas je posrkal vase evropski čas; v naglici so mi ob iskanju prtljage skoraj ubili Jožico z njenim lastnim kovčkom!

Opomba uredništva: članek, v nekoliko spremenjeni verziji, je bil že objavljen v reviji Horizont št. 69, novembra 2007, na strani 40.

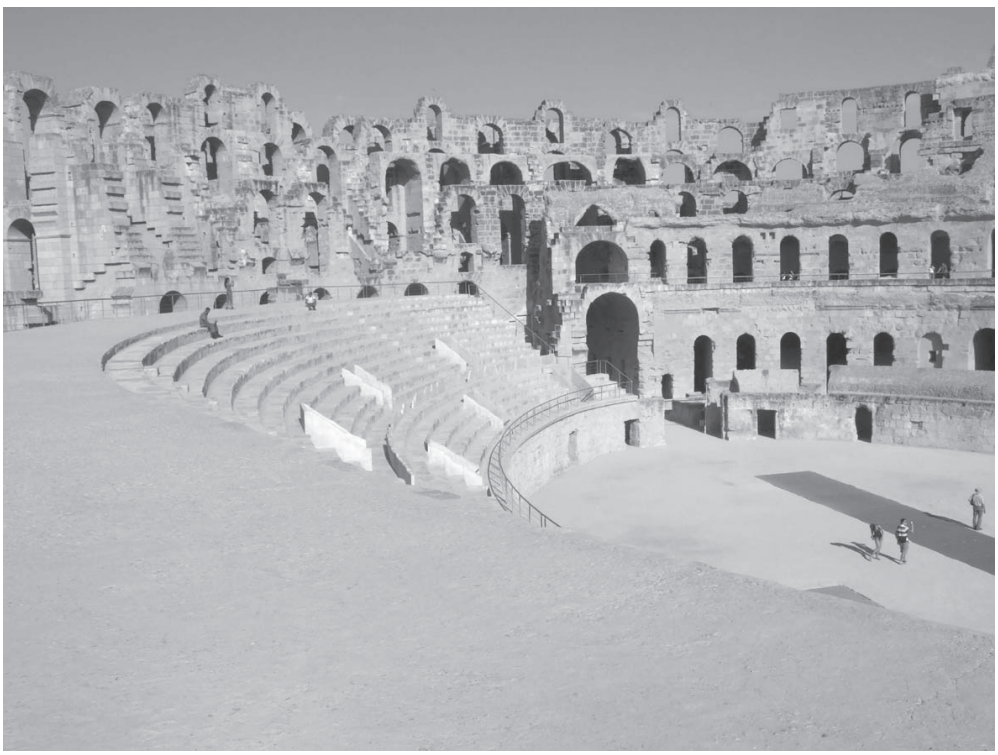

Olga Kolenc
Geodetska uprava Republike Slovenije
Območna geodetska uprava Nova Gorica
e-pošta: olga.kolenc@gov.si